

PODÍLOVÉ FONDY

Přístup po česku?

Není třeba zdůrazňovat význam kapitálového trhu pro naši ekonomiku ani odůvodňovat nezastupitelnou roli segmentu kolektivního investování. Je však nutné upozornit na zásadní nejasnosti týkající se postavení a regulace nejdůležitější investiční entity kolektivního investování – podílového fondu.

Koncepce podílového fondu byla v řadě států kontinentálního práva převzata ze zemí angloamerické právní kultury. V nich jsou tyto fondy zakládány na bázi takzvaného trustu odlišujícího formálně právní a ekonomické vlastnictví. Jak však v českém právu nahlízet na podílový fond? Jde-li o entitu, jejíž podstatou je právní konstrukce, kterou české právo nezná.

ani jak nahlížet na podílový fond coby celek. V rozporu s ekonomickou povahou podílového fondu i pojmáním obdobných struktur v jiných státech se lze u nás setkat s názorem, dle něhož je majetek v něm v určitém druhu spoluvlastnictví podílníků. A podílový fond sám o sobě není ničím jiným než označením tohoto majetku.

Tento názor je nesprávný. Při posuzování podílového fondu je nutné přihlížet k jeho nepochybné ekonomické samostatnosti. To respektuje ta část právní úpravy, která jej kodifikuje coby zvláštní strukturu, jež není pouhým „majetkem ve spoluvlastnictví“. Zásadní význam má tato otázka v oblasti daňové.

VLASTIMIL PIHERA, HELENA NAVRÁTILOVÁ
Kocián Šolc Balaščík, advokátní kancelář

NEJASNÁ MAJETKOVÁ PRÁVA

Český zákon konstatuje, že podílový fond není samostatnou osobou a majetek, který jej tvoří, „náleží“ podílníkům. Zároveň však dodává, že majetek v podílovém fondu není ve spoluvlastnictví podílníků. Zatímco například ve Velké Británii se lze opřít o několik set let trvající právní doktrínu a judikaturu týkající se trustu, u nás je ponecháno na praxi, jak se s tímto hlavolamem vypořádá. I po téměř patnácti letech existence podílových fondů v českém právním řádu není jasná povaha majetkových práv podílníků k majetku v nich (neuplatní-li se úprava spoluvlastnictví, lze ještě hovořit o jiném vlastnictví?). Není tedy jasné, koho považovat za vlastníka tohoto majetku

NEUSPOKOJIVÝ PRÁVNÍ STAV

Zákon o daních z příjmů respektuje (relativní) samostatnost majetkové podstaty a hospodaření každého podílového fondu. Za něj se stanoví samostatný základ daně, který nelze kompenzovat například daňovou ztrátou jiného fondu.

Přesto však například nemovitostní podílový fond či fond kvalifikovaných investorů, ačkoli může fakticky hospodařit s hmotným i nehmotným majetkem, nemá právo uplatňovat pro daňové účely jeho odpisy nebo náklady na tvorbu zákonných rezerv na jeho opravu. A to právě proto, že podílový fond nemá sám vlastnické právo k tomuto majetku. Tento paradox se zatím nepodařilo překlenout výkla-

dem ani legislativní změnou. Neurčitost vlastnických vztahů se projevuje i v účetnictví. Investiční společnost vede účetnictví za každý podílový fond, který však není účetní jednotkou, a proto si například nemůže zvolit účetní období.

Takový právní stav není uspokojivý, byť jinak je řada daňových aspektů kolektivního investování (zejména formou finančních investic) v zákoně o daních z příjmů pozitivně řešena a umožňuje srovnání a konkurenci s obdobnými zahraničními fondy. Přestože se některým z nich navzdory snížené sazbě daně z příjmů právnických osob (pět procent) nevyrovná. Například lucemburské fondy podléhají celkově výrazně nižšímu daňovému zatížení.

POZITIVNÍ ZÁVĚR

Pozitivní je také závěr koordinačního výboru Komory daňových poradců a ministerstva financí, který potvrdil náš výklad. Dle něj je při splnění zákonných podmínek osvobozen první úplatný převod staveb a bytů, pokud je v souladu s cíli politikou uvedenou ve statutu podílového (nebo investičního) fondu.

Před aplikační praxí, a to především v daňové oblasti, leží úkol akceptovat svébytnou povahu podílových fondů a zohlednit ji při výkladu daňových předpisů, případně provést jejich potřebné změny. Zmiňovaný závěr koordinačního výboru lze v tomto ohledu považovat za první vlaštovku. ■